

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

בכ הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

(יב) בֵּית דָּוִד כָּה אָמַר יְהוָה
 דִּינוּ לְבַקֵּר מִשְׁפָּט וְהַצִּילוּ גְּזוּל
 מִיַּד עוֹשֵׂק פֶּן־הִצִּיא כָּאֵשׁ חֲמָתִי
 וּבְעֶרְהָ וְאִין מְכַבֶּה מִפְּנֵי רַע
 מְעַלְלֵיהֶם: (יג) הִנְנִי אֵלֶיךָ יִשְׁבֶּת
 הָעֵמֶק צִוַּר הַמִּישֵׁר נְאֻם־יְהוָה
 הָאֹמְרִים מִי־יִתֵּת עֲלֵינוּ וּמִי
 יבֹּא בְּמַעֲוֹנוֹתֵינוּ: (יד) וּפְקַדְתִּי
 עֲלֵיכֶם כַּפְרֵי מְעַלְלֵיכֶם נְאֻם־
 יְהוָה וְהִצִּיתִי אֵשׁ בִּיעֶרְהָ וְאָכְלָהּ
 כָּל־סְבִיבֶיהָ:

אללע אויס דעם הויזע דוד'ס,
 זא שפריכט דער עוויגע, לאס.
 סעט דיא רעכטספּלענע אן
 יעדעס מאַרגען איך אַנגעלע.
 גען זיין, בעפּר יעט דען בע-
 רויכטען פּאָן דער געוואַלט
 דעם אונטערדריקקערס, דאָס
 ניכט וויא פּייער מיין צאָרן
 אויסברעכע אונד פּאַרטכרעני.
 נע אונלעשכאַר, אייערער בעי.
 זען טהאַטען וועגען. (יג) יא
 איך קאַממע איבער דיך,
 שפּריכט דער עוויגע, דוא בעי.
 וואָהנערין דעם טהאַלעם, דוא
 פּעלו דער עכנע, איהר דיא
 איהר דענקעט, ווער ווירד
 צו אונז העראַבקאַממען? ווער
 אין אונזערען וואָהנויטץ איינ-
 דרינגען? (יד) איך ווערדע
 איך שאַן היימוועקען, וויא
 איהר עס פּערדיענעט נאָך איי.
 ערן האַנדלונגען, שפּריכט
 דער עוויגע, איין פּייער ווער.
 פּע איך אין איהר געהעלץ,
 אונד עס פּערברענגעט אַללעם וואָס אום זיא ליעגט.

כב (ה) כָּה אָמַר יְהוָה רַד בְּיַת־
 מֶלֶךְ יְהוּדָה וּדְבַרְתָּ שֵׁם
 אֶת־יְדִבְרֵי הַקּוֹה: (ו) וְאָמַרְתָּ שְׁמַע
 מעלליכע קרי

כב (ה) זא שפריכט דער עוויגע: געה הינאב אין דען פאללאסט דעם קעניגס יהודה,
 אונד האלטע דאָרט פּאָלגענדע רעדע. (ו) דוא וואַללסט געהמליך זאגען: האַ
 רע

ר ש י

(יב) מיד עושק. טעמו למטה שאינו שם דבר אלא שם הגזלן העושק את אחים: ואין מכב'.
 שלא ימלט לכס שרוד: (יג) יושבת העמק. ירושלים היא בתוך עמק. ד"א שהעמיק הקב"ה
 ענה עליך להתריבך: כור המישור. הר שכל סביבו מישור: מי יחת עליו. מי ימנה עליו
 כמו כי שם ארס נחמים (מלכים ב' ז):

ב א ו ר

ב' כ" (יב). (יב) לבקר, בכל ארצי מורח נהנו ליטב לדין בכל נקר ונקר עבור סמוס הגדול
 אחר שם. (יג) הנני אליך, אמר כנגד ירושלים, וקראה יושבת העמק לפי שהיא גבוהה
 וסביבותיה עמק והיא יושבת בעמק, וכן קראה לור המישור כי היה לור ופר, וסביבותיה
 מישור (רד"ק) ועיין מ"ש לעיל (וי"ו ב'). (יד) ופקדתי עליכם, אע"פ שאתם אומרים מי יחת
 עליו ומי יבא במעוותיו, בכ"ז אני אבא להלחם ולפקוד אתכם. ביערה, הכינוי לירושלים
 ר"ל הערים אשר סביבותיה המשילם ליער לענוין האש כמו באש תבער יער (רד"ק).
 רד

דְּבַר־יְהוָה מֶלֶךְ יְהוּדָה הַיֹּשֵׁב
עַל־כַּסֵּא־דָוִד אַתָּה וְעַבְדֶּיךָ וְעַמֶּיךָ
הַבָּאִים בַּשָּׁעָרִים הָאֵלֶּה: (ג) כֹּהוּ
אָמַר יְהוָה עֲשׂוּ מִשְׁפָּט וְצִדְקָה
וְהַצִּילוּ גְזוּל מִיַּד עֲשׂוֹק וְגַר יִתּוֹם
וְאֶל־מָנָה אֶל־תִּגְנוּ אֶל־תִּחַמְכוּ
וְדָם נָקִי אֶל־תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם
הַזֶּה: (ד) כִּי אִם־עֲשׂוּ תַעֲשׂוּ אֶת־
הַדְּבָר הַזֶּה וּבָאוּ בַשָּׁעָרֵי הַבַּיִת
הַזֶּה מְלָכִים יֹשְׁבִים לְדָוִד עַל־
כַּסֵּאוֹ רִכְבִּים בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים
הוּא וְעַבְדּוֹ וְעַמּוֹ: (ה) וְאִם לֹא
תִשְׁמְעוּ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּי
נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי־לְחַרְבָּה
יְהִי־הַבַּיִת הַזֶּה: (ו) כִּי־כֹה וְאָמַר
יְהוָה עַל־בַּיִת מֶלֶךְ יְהוּדָה גִּלְעָד
אַתָּה לִי רֹאשׁ הַלְּבָנוֹן אִם־לֹא

רע, קעניג! דאָ וואָרט דעם
עוויגען, וואָואָהל דוא, דער
דוא אויף דעם טהראָנע דוד'ס
זיטצעסט, אלס אויך דיינע דיע-
נער אונד דיינע אונטערטהאָ-
נען, דיא דורך דיעזע טהאָרע
העריין געהען. (ג) זאָ שפּריכט
דער עוויגע: איבעט רעכט
אונד גערעכטיגקייט, בעפריי-
עט דען בערויכטען פּאָן דעם
אונטעררריקקערס האַנד,
קרענקעט ניכט דען פּרעמדען,
דיא וואָזע אָדער וויטווע, ווע-
דער דורך וואָרטע נאָך דורך
געוואַלטטהעטיגקייט, אונד
פּערגעסעט ניכט אונשולדיג
בלוט אָן דיעזעם אָרטע. (ד) בע-
פּאָלגעט איהר דיעזעס, זאָ
ווערדען פּערנער דורך דיא
טהאָרע דיעזעס פּאַללאַסטעס
קעניגע איינציעהען, דיא אויף
דעם טהראָנע דוד'ס זיטצען, צו
וואַגען אונד צו פּעערדע, דער
קעניג זאָוואָהל אלס זיינע דיע-
נערשאַפּט אונד זיין איבריגעס
געפּאָלגע. (ה) געהאָרכט איהר
אַבער דיעזען וואָרטען ניכט,

זאָ שוואַרע אויך בייא מיר, שפּריכט דער עוויגע, דאָס צו טרימטערן דיעזער פּאַללאַסט
ווערדען ווירד: (ו) דען, זאָ שפּריכט דער עוויגע איבער דען פּאַללאַסט. דעם קעניגס אין
יהודה: איין גלעד ביוט דוא מיר, דער גיפּעל דעם לבנון, אונד דאָך מאַכע אויך וואַהרליך
צור

ר ש י

כב (ג) אל תוננו. זו אונא' דברי: (ו) גלעד אתם לי וגו'. אילו את חניב קדמי כנית מקדש' דרס בריש
טוריא

ב א ו ר

כב (א) רד ביח מלך יהודה, נבואה זו באמרה לו בחר הבית, לפיכך אמר רד (רד"ק), והיתה
לו נימי יהויקים בן יאשיהו, כדמוכח ממקרא י"ח וי"ט, וכיון שסיים נפ' הקודם לזה
בתוכחה על העבירות שבין אדם לחבירו, פתח כאן להוכיח ג"כ את מלך יהויקים על העבירות
הללו ויעד לו ולכל עבדיו את עונשם עליהם. (ג) עשוק, תאר נפלים קרוב וגדול ועניו
כמו עושק (רד"ק). ודם נקי, אולי תשב יהויקים להרוג ראשי העם אשר לקחו את יהואחז
בן יאשיהו וימאסו אותו למלך, וכאשר יאמר להלאה כי אין עיניך ולבך וגו', ועל דם הנקי
לשפוך

אֲשִׁיתָהּ מְדַבֵּר עָרִים לֹא נוֹשְׁבָה׃
 (ז) וְקִדְשִׁתִּי עָלֶיךָ מִשְׁחַתִּים אִישׁ
 וְכָרִיו וְכָרְתוּ מִבְּתֵר אֲרָזֶיךָ
 וְהִפִּירוּ עַל-הָאֵשׁ׃ (ח) וְעָבְרוּ
 גוֹיִם רַבִּים עַל-הָעִיר הַזֹּאת וְאָמְרוּ
 אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ עַל-מָה עָשָׂה
 יְהוָה כֹּכָה לָעִיר הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת׃
 (ט) וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת-
 בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ
 לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעֲבְדוּם׃ (י) אֶל-
 תַּבְּכוּ לָמֶת וְאֶל-תִּנְדּוּ לוֹ בָּכוּ
 בָּכוּ לְהֵלֶךְ כִּי לֹא יָשׁוּב עוֹד וּרְאָה
 אֶת-אֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ׃ (יא) כִּי-כָה
 אָמַר יְהוָה אֶל-שָׁלֹם בֶּן-יִאֲשִׁיָּהוּ

צור וויסטע דיק, צור אונבע-
 וואהנטען שטעטטע; (ז) איך
 זעלכסט רויסטע דיא צערשטא-
 רער ווידער דיק, דען מאן
 אונד זיינע וואפפען, דאס זיא
 פעללען דיא בעסטען דיינער
 צעדערן, אונד זיא איוס פייער
 ווערפען. (ח) פיעלע פעלקער
 ציעהען דאן דיעזער שטארט
 פאראיבער, אונד פראגען
 איינאנדער: ווארום פערפוהר
 דער עויגע זא גרויזאם מיט
 דיעזער פארנעהמען שטארט?
 (ט) ווייל זיא דען בונד דעם עווי-
 גען איהרעם גאטטעס פער-
 לאסען! ווירד דיא אנטווארט
 זיין, ווייל זיא פערעמדע געט-
 טער אנגעבעטעט אונד פער-
 עהרט האבען. (י) וויינעט
 ניכט אום דען טארטען, בע-
 טריבעט איך ניכט צו זעהר
 זיינעטוויילען, זאנדערן וויינעט

אום דען, דער דאהין געהט, דען ניממער ווירד ער וויערערקאמען, ניממער זיין פאטער-
 לאנד וויערער זעהן; (יא) דען זא שפריכט דער עויגע איבער שלם, דעם זאהנע יאשיהו'ס,
 דעם

ר ש י

טוריא זאס לא אזוינד מדברא. גלעד בית המקדש שממנו לרי ורפואה לכל העול: (ז) וקדשתי.
 וזמתי: וברחו מבח' ארזיך. לפי שדמהו ללכנון נוסף כאן הלשון הזה: (י) אל תבכו למת.
 ליהויקים שימו' לפני השע' כשסמנוהו להגלותו: בנו להולך. ליהויכין ולנדיקוהו אמיר מעת'
 חביבה מיתמו של יהויקים שנא' בו ונבלתו תהיה מושלבת לזרב ציוס ולקרח כלילה (לקמן ל"ו)
 מחיו של יהויכין שנאמר בו וארוחתו ארוחת תמיד וגומר (לקמן נ"ב): (יא) אל שלום. הוא
 נדיקוהו וכך נקרא (בדברי הימי' א' ג') והרביעי שלום וקראו רביעי למלכות בני יאשיהו
 שנחמילה

ב א ר

לשפוך, ולכן בא לו הווי הזה צראשית ממלכתו. (י) אל תבכו למת, למלך יאשיהו אשר
 מת בירושלים והתאבלו כלם עליו וגם ירמיה היה מקונן עליו כמבואר בד"ה ב' ל"ה כ"ד כ"ה.
 ואל הנדו, ענין הנעת והנדת הגוף ולב, וכן דרך המקוננים והאבלים להיות מתפעלים
 נקרבם ונכפסם, ולכן בא טעם נוד גם על אונסה ולער (וכאשר יאמר הלועז בעוועגט זיין)
 וכאשר רק האיש אשר לר בנרת חבירו יכול לדבר על לבו ולנחמו נאמר ג"כ על הנחמה כמו
 וחקוה לנוד ואין, וכלשון סורסא נקראת האבלות נודא. להולך, ליהואחז אשר הלך עם
 נבו מזימיה כמבואר (בר"ה ב' ל"ו ג' ד'). (יא) שלום בן יאשיהו, לפי חכמינו ז"ל שלום
 זהו נדיקוהו, ולהחכם ראב"ע הוא יהואחז, ולדעת רד"ק הוא יהויכין, ואע"פ שהיה בן בנו,
 בני

דעם קעניגס אין יהודה, דער
 נון און דעם פֿאַטערס שטעללע
 רעניערט, אונד דיעזען אַרט
 פֿע-לאַססען מוסטע: „ער
 קעמט ניכט וויעדער הער.“
 (יב) זאָנדערן אַן דעם אַרטע,
 וואָ סאַן איהן הין פֿערוויען,
 דאָרט ווירד ער שטערבען,
 דיעזעס לאַנד אַביר בעקעממט
 ער ניכט וויעדער צו זעהען.
 (יג) וועהע! ווער זיין הויז מיט
 אונבילל, זיינע שטאַקווערקע
 מיט אַנרעכט אויפֿבויעט, ווער
 זיינען נעכסטען אָהנע ענט-
 געלד אַרבייטען לעסט, אָדער
 דען פֿערדיענטען לאָהן איהם
 צוריקהעלט. (יד) דער דאָ
 דענקט: איך ווילל איין געריי-
 מיגעס הויז, ווילל בעקוועמע
 אָבערגעמעכער מיר בויען,

מֶלֶךְ יְהוּדָה הַמֶּלֶךְ תַּחַת יְאֹשִׁיָּהוּ
 אָבִיו אֲשֶׁר יָצָא מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה
 לֹא־יָשׁוּב שָׁם עוֹד: (יב) כִּי בַּמָּקוֹם
 אֲשֶׁר־הִגְלוּ אֹתוֹ שָׁם יָמוּת וְאֶת־
 הָאָרֶץ הַזֹּאת לֹא־יִרְאֶה עוֹד:
 (יג) הוּא בָּנָה בֵּיתוֹ בְּלֹא־צָדִק
 וְעֲלִיּוֹתָיו בְּלֹא מִשְׁפָּט בְּרַעְיָהוּ
 יַעֲבֹד הַגֹּיִם וַפְעִלּוּ לֹא יִתְּן־לוֹ:
 (יד) הָאָמַר אֲבָנָה־לִּי בַּיִת מְדוֹת
 וְעֲלִיּוֹת מְרוֹחִים וְקָרַע לוֹ חֲלוֹנָי
 וּסְפֹן בְּאֶרְצוֹ וּמִשׁוֹחַ בְּשִׁשָּׁר:
 (טו) הִתְמַלֵּךְ כִּי אֵתָּה מִתְחַרְחַר

בארז

אונד לעסט האָהע פֿענסטער היינין ברעכען, מיט צעדערן ויא טעפֿעלן, אונד מיט ששער
 בעשטרייען. (טו) וויא? גלויבסט דוא עטוואַ דאָדורך רעגענט צו זיין, ווען דוא מיט
 צע-

ר ש י

שנחילה מלך יהואחז ואח"כ יהויקים ואחריו יהויכין ואחריו לדקיהו: אשר ילא. ואע"פ שלא
 ילא עדיין מתנבא עליו כאילו ילא: (יג) הוי בונה ביתו. על יהויקים הוא אומר שהוא היה
 ראש וסוף הענין מוביח לכן כה אחר ה' אל יהויקים וגו': (יד) בית מדות. בית גדול כמו
 אבני מדות (במדבר י"ג) שיש בהן מה למדוד: וקרע לו. והרחיב לו. ואחריו הגיהו וקרע לו
 ופחח לו וכן תקרעי כפוך (לעיל י"ד) קרעת שמי' ירדת (ישעיה ס"ג) כולן לשון פתיחה:
 וספון בארז. מסכת הנג בארזי': ומשוח בששר. ומאיר בסמנים. ת"י. בששר לבש הוא ממין
 הצורני. ל"א ומשוח בששר כמו מיט המאח' אליינא"ט אשניופל"א בלע"ו: (טו) התמלך.
 החאריך

ב א ו ר

בני בניס הרי הן כננים. ולפי פזע המקרא בד"ה א' ג' ט"ו ובני יאשיהו הנכור יוחנן השני
 יהויקים השלישי לדקיהו הרביעי שלום ולא זכר יהואחז שהיה קטן מיהויקים שני שנים, ומהמשך
 המאמר פה, נראים יותר דברי הרא"ש, ודעת הרד"ק הוא דחוק מאוד כי לא כתב ושלום
 ברו רק הרביעי שלום ואיך יחכן זה לומר על בן בנו. (יג) הוי בונה, עתה יפנה הנביא
 דבריו אל מלך יהויקים וערב בתוך נבואתו על יהויקים נבואתו על יהואחז ליתן ליהויקים
 אות ומופת ולומר בן יהו' גם אחריהך וסופך עבור רעתך ופשעך נגד ה' ובני אדם, וכאשר
 כחבתי. ופעלו, וי"ו המחלקת או יעניד כפרך בעבדיו בתנס ובלא מחיר, או יעשק שכר
 שכיר ולא יתן להם את הקצוב. (יד) ומשוח בששר, הוא מין שמן ומראהו אדום וכן נקרא
 ג"כ המראה האדום הזה בלשון ערב אשכ"ר ולדעת רבים הוא וועניג, ולדעת אחרים לונק:
 בער שלנו. (טו) החמלך, וכי תשוב לעשות לך יקר וגדולה ולחזק מלכותך אם תתקרה
 בארז

בָּאֲרוֹ אָבִיךָ הַלֹּא אָכַל וְשָׁתָה
וַעֲשָׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה אִזּוּ מִיֹּב
לוֹ: (טז) הֵן הָיִן עֲנִי וְאֲבִיוֹן אִזּוּ מִיֹּב
הֲלֹא הִיא הִדְעַת אֶתִּי נֶאֱמַר יְהוָה:
(יז) כִּי אִין עֵינֶיךָ וְלִבֶּךָ כִּי אִם-עַל-
בְּצַעַק וְעַל דָּם הִנָּקִי לְשִׁפּוֹךְ וְעַל-
הַעֲשָׂק וְעַל הַמְרוּצָה לַעֲשׂוֹת:
(יח) לָכֵן כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹ-
הֵי הַיְיִקִּים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵן מֶלֶךְ יְהוּדָה
לֹא יִסְפְּדוּ לוֹ הוּא אֲחִי וְהוּא אֲחֹת
לֹא יִסְפְּדוּ לוֹ הוּא אָדוֹן וְהוּא הִדָּה:
(יט) קְבוּרַת חָמוֹר יִקְבְּרָה סָתוּב
וְהַשִּׁלָּךְ מֵהַלָּא לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם:
(כ) עָלֵי הַלְבָנוֹן וְצַעֲקֵי וּבְכַשָׁן תִּגִּי

צעדערו דיד הער אַרטהוסט?
וואהרליך! אויך דיין פֿאַטער
האַט געשפּיזעט אונד געטרונג.
קען, אַבער ער איבטע רעכט
אונד גערעכטיגקייט; דאַרום
גינג עם איהם וואָהל. (טז) ער
פֿערטהיידיגטע דאָ רעכט
דער אַרטען אונד בעררענג.
טען, דאַרום שטאַנד עם גוט.
ליעגט עם אַלזאָ ניכט בלאָס
אַן דער קעננטנים פֿאַן מיינעם
וועזען? שפּריכט דער עוויגע.
(יז) דוא אַבער האַסט הערץ
אונד אויגע אויף ניכטס אַנדע.
רעם אַלס אויף דינען אייגענ.
נוטיץ גערעכטעט, דוא טראַכט
טעסט נור אונשולדיג בלוט צו
פֿערגיעסען, געוואַלט אונד בע.
דריקונג צו פֿעראַיבען. (יח) דאַ.
הער שפּריכט זאָ דער עוויגע
איבער יהויקים, דען זאָהן
יאשיה'ס, דעם קעניגס אין
יהודה: מאַן ווירד ניכט יענעם
קלאַגעליעד איבער איהן אַני

קילד

שטיממען: „אַך סײן ברודער! אַך שוועסטער!“ אויך ניכט יענעם: „אַך
הערר! אַך מאַיעסטעט!“ (יט) וויא איינעם עזעלס אַזו ווירד ער פֿער.
שאַררט, ווענגעשלייפֿט אונד ווייט פֿאַן דען טהאַרען ירושלים הינוועג געוואַרפֿען
ווערדען. (כ) בעשטייגע דען לבנון אונד שרייע, לאַס אויף דעם בשן דינע קלאַגען ער.
טאַ

ר ש י

התאריך ימי' על שאתה מתחרה להכניד על ממסלתך להודיע שאתה מלך: אביך. יאשיה
שהתנהג בענוה הלא אכל ושתה וראה טוב כל ימי חייו: (יז) על בלעך. לגזול ממון: המרוכה.
ריבון דלי' ועושק יוכיח עליו כי עשוק ורלוץ תמיד סמוכין בל' מקרא וכן את מי עשקתי ואת מי רכזתי
(זמאל א' י"ב): (יח) והוי הודע. הוי על חפצתו: (יט) קבורת חמור יקבר. כמה דמשגרין ית
נכלת חמורא כן ישגרון ית נבילתיה. ישגרון יסמנון: (כ) עלי הלכנון ולעקי. סקי לבית מקדשא
ולזומי: ובכשן מני קולך. על הכשן שיחרכ. וי"ת ובתרעי טור ביתא ואיני יודע לפוש היאך

ב א ו ר

בארז? וענין מתחרה כמו מתחרה את הסוסים (לעיל י"ב ה'). הלא אכל, הלא גם הוא
לא מנע הטוב מעלמו ואכל ועשה כדרך המלך, אבל בכל זאת לא סר מדרכו הטוב להיות איש
לדיק וישר עושה משפט ולדקה ובגלל דבר זה ברכו ה', ולמה אתה לא מתחרה גם בענין הזה.
(טו) הדעת אחי, הלא הדעת אותי פעל לו כל זאת הדקה והמשפט והגדולה והטובה.
(יט) קבורת חמור, וכן נהרג סנוכו ונאכר בירושלים ונשלך מחוץ לשומת העיר לכלבים כאשר

טאנען, שרייע פאן עברים
 העראב, דען צערטריממערט
 זינד דייע ביהלען אללע.
 (כא) איך מאהנטע אין דיי
 נעם וואהלשטאנדע דיק, דא
 שפראכסט דוא: איך מאג
 ניכטס הארען! דא וואר דיי
 נע ארט זייט דייען יוגענד.
 יאהרן, דאס רוא ניכט מערק
 טעסט אויף טיינע שטיממע.
 (כב) אללע דייע הירטען ווירד
 דער שטורם צערשטרייען, דיי
 נע ביהלען ווערדען אינס עלענד
 געהען, דאן ענדליך ווירסט
 דוא דאך דיק שעמען, אונד
 ווירסט עררעהען איבער
 דייע לאסטער. (כג) יעצט
 זיטצעסט דוא פעסט אויף דעם
 לבנון, ניסטעסט האך אויף
 דען צעדערן, וויא ווירסט דוא

קולך וצעקי מעברים כי נשברו
 כל מאהביך: (כא) דברתי אליך
 בשלותיך אמרת לא אשמע זה
 דרכך מנעוריך כי לא שמעת
 בקולי: (כב) כל רעיק תרעה רוח
 ומאהביך בשבי ירכו כי אז תבשי
 ונכלמת מכל רעתך: (כג) ישבת
 בלבנון מקננתי בארזים מה
 נחנתי בבאר לך חבלים חיל
 כילדה: (כד) חי אני נאם יהוה
 כי אם יהיה כניהו ביהויקים
 מלך יהודה חותם עליך ימיני

ישבת קרי. מקננת קרי. נחנת קרי כי

צבער העראבוינקען, ווען דיא שמערצען איבער דיק קאממען, דא וועהען איינער גע
 בערערין! (כד) זא וואהר איך לעבע! שפריכט דער עוויגע, ווארעסט דוא, כניהו דער
 זאהן דעם יודישען קעניגס יהויקים! אויך דער ויעגעלרינג אויף טיינער רעכטען, איך
 ווירדע

ר ש י

נופל לשון בשן בשערי הר הבית אם לא בשביל הדלתו' שעושין מאלוני הבשן והוא שם מקום
 או ל' בשן מקום בקעה רחבה כן היקף הר הבית מגרש ריח לכ"ה: ולעקי מעברים. ולוחי על
 מגיזחא והס ל' מקום: (כא) בשלותיך. כשהיית בשלוה: (כב) כל רעיק. כל מלניך: חרעה רוח.
 רוח קדים תרוללס: (כג) מקוננת בארזי'. שזמת קנד במגדלו' נתי ארויס לבנות נתי מדות: מה
 נחנת. מה מלאת חן בשביל גוב' מגדלייך בעיני שודדיך נבא לך חבלים של לידה ומנחם פטר
 נחנת לשון חניה אבל דונש פטר אותו לשון חן: (כד) חותם על יד ימיני. חקוק ומחוס בתוך

ב א ו ר

יספר לנו הסופר יוסיסון בספר הקדמוניות שלו. (כ) מעברים, לפי הפשט נראה לי יותר
 דעת חכמי האומות כי עברים הנאמר פה הוא הר העברים אשר עליו ישנו בני ראובן וגד
 והוא היה במזרח הירדן נגד יריחו ובשן היה בדרום הלבנון, ומאז היה דרך כל נערה בתולה
 לרין ולקוון על הסרים אם הליתו או נפלו בני עמיהן במלחמה. (כב) כל דועיק חרעה,
 כל פרנסך יתגדרון לכל רוח (הכשדי) ולפיו תרגמתי. (כג) יושבחי, הוא הבינוני מורכב עם
 כנוי הגוף אחי וכן מקוננתי, וראה אשר נחנתי לעיל ח' י"ח, וע"ו י'. נחנתי, לדעתי
 הוא הבינוני בפעל מפעל נחת שענינו הורדה ומורכב עם כנוי הגוף כהפעלים אחרים או
 עם מלת אחתי כי הכנויים אחת נחמו וממלת אחתה ואחתה והנו"ן נחמו ונשאלס בדגש
 כידוע, או שהנו"ן פה נוספת כמו יעברנהו ישמרהו במקום ישמרהו, ולפ"ו תרגמתי. והנביא
 ידמה כנסת ישראל לעוף היושבת על הנבעות הרמים ועל הארזים ורובלת על הכלים, וע"ו
 אמר לא חמודי ולא חשבי במנוחה וכלי עלבון בעוף על קנה, כי אם יבואו עליך לירים
 וכלים

כִּי מַשֵּׁם אֶתְקַנְךָ: (כה) וּנְתַתִּיךָ
 בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשֶׁךָ וּבִיד אֲשֶׁר-
 אֶתְּרָה יִגְזֹר מִפְּנֵיהֶם וּבִיד
 נְבוּכַדְרֶאֶצַּר מֶלֶךְ-בָּבֶל וּבִיד
 הַכַּשְׂדִּים: (כו) וְהִטַּלְתִּי אֶתְךָ וְאֶת-
 אִמֶּךָ אֲשֶׁר יִלְדְתֶךָ עַל הָאָרֶץ
 אַחֲרֵת אֲשֶׁר לֹא יִלְדֶתְם שְׁמוֹשִׁם
 תָּמוּתוּ: (כז) וְעַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 הִיא מִנְשָׂאִים אֶת-נַפְשָׁם לָשׁוּב
 שָׁם שָׁמָּה לֹא יָשׁוּבוּ: (כח) הֶעֱצַב
 נְבוּזַחַנְפוּץ הָאִישׁ הַזֶּה כִּנְיָהוּ אִם-
 כִּלְיָאִין חֶפְצִן בּוֹ מִדּוֹעַ הוֹטְלוֹ הוּא
 וְזָרְעוֹ וְהִשְׁלַכּוּ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 לֹא-יִדְעוּ: (כט) אָרֶץ אָרֶץ אָרֶץ

שמעי

ווירדע דרך ועלבסט פֿאַן דאָ
 העראַברייסען, (כה) אונד אין
 דיא געוואַלט דיינער פֿער-
 פֿאַלגער דרך איבערליעפֿערן,
 אין דיא געוואַלט דעריעניגען,
 דיא דוא פֿירכטעסט, נעמליך
 דעם נבוכדראצר, קעניגס פֿאַן
 בבל אונד דער כשדים; (כו) איך
 שליידערע דרך אונד דיינע
 מוטטער, דיא דרך געבאַר,
 אין איין פֿרעמדעם לאַנד, וואָ
 איהר ניכט געבאַרען וואור-
 דעט, אונד דאַרט זאָללט איהר
 שטערבען. (כז) אין דאָ לאַנד
 אַכער, אין וועלכעס זיא צוריק
 צו קעהרען זאָ זעהנליכסט ווינ-
 שען, ווערדען זיא ניכט מעהר
 קאַממען. (כח) וויא איזט דיע-
 זער מאַן כנייהו איינע פֿעראַכט-
 ליכע צערטריממערטע בילד-
 זיילע, וועלך איין אונברויכבאַ-
 רעם געפֿעס! וואַרום וואור-
 דע ער דען הינגעשליידערט
 מיט זיינען קינדערן, הינגע-
 וואַרפֿען אויף איינען באַדען, דען זיא ניכט קעננען? (כט) אָ לאַנד! לאַנד! לאַנד! האַרע
 דען

ר ש י

בשר זרועי: אתקנד. אנתקך לשון התיקס כנאן לטבחה (לעיל י"ב) עד התיקנו אות' (יהושע מ')
 והנו"ן ימרה זו. ומדרש אגדה במקום שנתק נתקן שעשה תשובה בבבל וגשאל הקנ"ה על
 שנשבע כתבו את האיש הזה עריבי (כאן) ונולד לו זרובבל בבבל וגומר לו על פי הנביא ניוס
 ההוא אקחך זרובבל בן שאלתיאל עבדי ושמתך כמותם (סוף חגי) כלפי שאמר לאביו אם
 יהיה מותם על יד ימיני אנתקנה: (כו) והטלתי. ל' השלכה: (כז) מנשאים את נפשם. ל'
 תנחומים שנפסם התנשאה להתנחם ולומר עוד נשוב לארצנו: (כח) העלכ נבזה. תמיה הוא
 שמא דמות נשבר ונבזה האיש הזה שהושלך מעל פני כמי שאין חפץ בו: נפון. נשבר כמו ככלי
 יוצר תנפסם (תהלים ב') ואחריו הגיהו העלכ כמו העלבים מעליבין את הקטן במס' שנת כלומר
 האתה נבזה ונפון בעיניך בעולל קטן שמעליבין אותו מלווייל"ר בלע"ז אין זה כדי: הוטלו.
 הושלכו ל' השפלה שאין לה תקומה כמו כי יפול לא יוטל (שם ל"ז): (כט) ארץ ארץ ארץ.

ב א ו ר

ומתלים תורד מנבודך. (בד) אחקך, שרבו נתק ודגש התי"ו מורה שטרון הנו"ן והנו"ן
 האחרונה נוספת כנ"ן יכרננהו יכרנהו (יד"ק). (כז) מנשאים את נפשם, מענין ואליו הוא
 גושא את נפשו (דברים כ"ד ט"ו). (כח) העצב, מענין ידך עלבונני (איוב י' ט') וכן ישאלו
 פרואים אותו גולה והוטל. (כט) ארץ וגו', והו התשובה.

שמעי דבר יהוה: (ב) כה ואמר יהוה כתבו את האיש הזה עירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש ישב עכ-כסא דוד ומושל עוד ביהודה:

כג (א) הוי רעים מאבדים ומפצים את צאן מרעיתי נאם יהוה: (ג) לכן כה אמר יהוה אלהי ישראל על הרעים הרעים את עמי אתם הפצתם את צאני וחדתם וקא פקדתם אתם הנני פקד עליכם את רע מעלליכם נאם יהוה: (ג) ואני אקבץ את שארית צאני מכל הארצות אשר החדתתי אתם שם והשיבתי אתהן על-גויהן ופרו ורבו:

והקמהי

בער זאממעלן אויס אללען לאנדערן, וואָהן איך זיא פֿערשטאַסען האַבע, אונד זיא צוריק ברינגען אין איהרע הירדען, וואָ זיא פֿרוכטבאַר ווערדען אונד זיך פֿערמעהרען זאָל.

ר ש י

סאָרט גלה אל ארץ אחרת ואת ארץ ישראל שמעי דבר ה'. ד"א ארץ ארץ ארץ. ארץ שהיא ארץ שנארכות חסונה שנבולן. ד"א ארץ ישראל שלש ארצות היו נה יהודה ועבר הירדן והגליל: (ל) גבר אשר לא ילח בימיו. כתובהו:

כג (א) הוי רועים. מלכי יהודה: (ב) ולא פקדמם אותם. לא נזכרמם לשומרם: ולא

ב א ו ר

(ל) עירי, טעמו פה אחד עם ערער נעזב וכדחף מאין עוזר ומשגיח עליו, ועיין בספר המלין להחכם געזעעניוס.

כג (א) הוי רעים, על מלכי יהודה הרעים אשר הוי אתם מאבדים ומפילים את לאן מרעיתי (ד"ק). (כ) ולא פקדמם, ולא השגתמם עליהם אנה הם ומה הם עושם אס טוב ואס

דען אויסשפרוך דעם עוויגען! (ב) זאָ שפּריכט דער עוויגע: שרייבעט דיעזען מאַן אלס פֿערלאַסען אָן, אַלס איינען מאַן, דער דורך זיין גאַנצעם לעבען קיין גליק האַבען ווירד. יאָ אויך פֿאַן זיינען קינדערן ווירד נייעמאַנד זאָ גליקליך זיין, דען טהראָן דור'ס צו בעשטייגען, אָדער יע וויערער איבער יהודה צו העררשען.

כג (א) וועהע דען הירטען, שפּריכט דער עוויגע זיא צערניכטען, צערשטריי ען דיא' העערדע מיינער וויי. דע. (ג) דאַרום שפּריכט זאָ דער עוויגע, דער גאַטט ישׂרא'ס אָ! איהר הירטען דיא איהר מיין פֿאַלק ווידעט, איהר האַכט מיינע שאַאָפֿע צערשטרייעט, אויס איינאַני דער געיאַגט אונד איהרער ניכט מוהר געדאַכט, זאָ ווילל איך דען אייך אייערע בעזען טהאַטען געדענקען. (ג) דען איבעררעסט אַבער פֿאַן מיינען שאַאָפֿען, וויערדע איך זעל.

בער זאממעלן אויס אללען לאנדערן, וואָהן איך זיא פֿערשטאַסען האַבע, אונד זיא צוריק ברינגען אין איהרע הירדען, וואָ זיא פֿרוכטבאַר ווערדען אונד זיך פֿערמעהרען זאָל.